

2 Wędrówki ulicami wileńskimi: Montwiłł — wielki filantrop

 kurierwilenski.lt/2014/10/30/wedrowki-ulicami-wilenskimi-montwill-wielki-filantrop/

Autor: [Justyna Giedrońc](#)

30 października 2014

-
-
-
-
-

Dziś — nie o jednej ulicy, lecz o kilku. Każda z nich ma własną nazwę, łączy je zaś jedna wspólna nazwa — Kolonia Montwiłłowska. Jest to najstarsza spółdzielnia mieszkalna w Wilnie. Należą do niej 22 kamienice. Obejmuje trzy ulice: J. Tumo-Vaižganto , J. Savickio oraz Kražių.

Oto kilka faktów z życia patrona tego zakątka Wilna, znajdującego się w sąsiedztwie Placu Łukiskiego. Józef Montwiłł (1850-1911) urodził się w Mitjaniszkach w powiecie wiłkomierskim na Litwie. Ukończył Wydział Prawa Uniwersytetu Petersburskiego, później studiował na uniwersytetach w Berlinie, Wiedniu i Krakowie. Pracę rozpoczął jako dyrektor Banku Ziemiańskiego w Wilnie. Wkrótce stał się także członkiem władz Banku Handlowego. Był radnym wileńskiej rady miejskiej, w 1897 roku został wybrany na prezydenta miasta, ale władze carskie nie zatwierdziły go na tym stanowisku.

Był znany z działalności społecznej i charytatywnej. Założył między innymi Szkołę Tkacką „Biruta” i Towarzystwo Artystyczne „Lutnia”, współuczestniczył w powstaniu Wileńskiego Towarzystwa Rolniczego, Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Towarzystwa Muzeum Nauki i Sztuki, Towarzystwa Opieki nad Dziewczętami, Towarzystwa Opieki nad Dziećmi i Towarzystwa Urządzania Mieszkań, był prezesem Miejskiego Kuratorium Opieki nad Biednymi i Rady Nadzorczej Polskiego Towarzystwa „Oświata”. W 1907 roku został posłem do III Dumy.

Pod jego kierownictwem została wybudowana nowa rezydencja Banku Ziemiańskiego na obecnej alei Giedymina, gdzie teraz mieści się Bank Litewski.

W sąsiednim budynku (obecnie Gedimino 4) działał inny projekt Montwiłła — Wileński Jarmark Rzemieślników.

Przy alei Gedimino 17 znajdował się pałac Józefa Montwiłła. Obecnie mieści się tu siedziba Ministerstwa Łączności Litwy.

Najbardziej, z punktu widzenia architektury, Józef Montwiłł zasłynął z budowy kolonii domów mieszkalnych.

Był inicjatorem budowy pięciu kolonii w Wilnie. Najślynniejsza jest jednak ta, co się znajduje przy placu Łukiskim.

Czas okazał się niezmiernie wyrozumiały dla tego zakątka Wilna. Modernistyczne kamieniczki sprawiają wrażenie przeniesionych ze starego albumu. Każda ma osobne wejście. Przy niektórych urządzone są małe ogródki. Spokojnie tu i cicho, a przecież to centrum miasta.

Projekt na budowę
Kolonii
Montwiłłowskiej
ogłoszono w latach
1912-1913.

Wówczas Józef
Montwiłł opiekował
się utalentowanymi
architektami
wileńskimi:
Wacławem
Michniewiczem,
Władysławem
Stypulkowskim i
Augustem
Kleinem. Oprócz
prywatnych
zabudowań,
wybudowali
przytułki dla dzieci,
rynek Pod Hałą,
elektrownię, w
której obecnie jest
muzeum
energetyki itd.
Michniewicz był
jednym z autorów
projektu kolonii. Był
pomocnikiem
architekty
miejskiego.
Nadzorował prace
wodociągów
miejskich, prace
nad wytyczaniem
nowych ulic,

porządkowanie nadbrzeża Wilii, a także budowę mostu żelaznego na Wilence na Antokolu. Remontował teatr w Ratuszu, kościoły pw. św. Teresy i św. Jakuba i Filipa. Dom przy ulicy Tumo-
Važzganto 4/1 należał do Michniewicza. Mieszkał on tu z rodziną w latach 1913-1915.

W kamienicy przy ul. J. Savickio mieszkał Stefan Narębski. W 1928 roku został mianowany architektem miejskim w Wilnie. Prowadził wykłady z konserwacji zabytków miejskich na Wydziale Sztuk Pięknych USB, projektował wnętrza. W 1937 roku został profesorem nadzwyczajnym USB. W 1945 roku wyjechał do Torunia, gdzie był jednym z organizatorów Wydziału Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.

Józef Montwiłł został pochowany na cmentarzu na Rossie.

Dopiero po trzech latach, tj. 17 maja 1914 roku na grobie Montwiłła przy kaplicy wzniesiono nagrobek — pomnik przedstawiający anioła z kagankiem oświaty w rękach. Zaprojektował go Zygmunt Józef Otto (1874 -1944). Koszt wystawienia pomnika wyniósł 7 tysięcy rubli, suma w owym czasie pokaźna. W 1932 roku wilanianie postawili Józefowi Montwiłłowi pomnik, dłuta Bolesława Bałzukiewicza. Stoi na skwerze obok klasztoru Franciszkanów, przy ulicy Trakų.

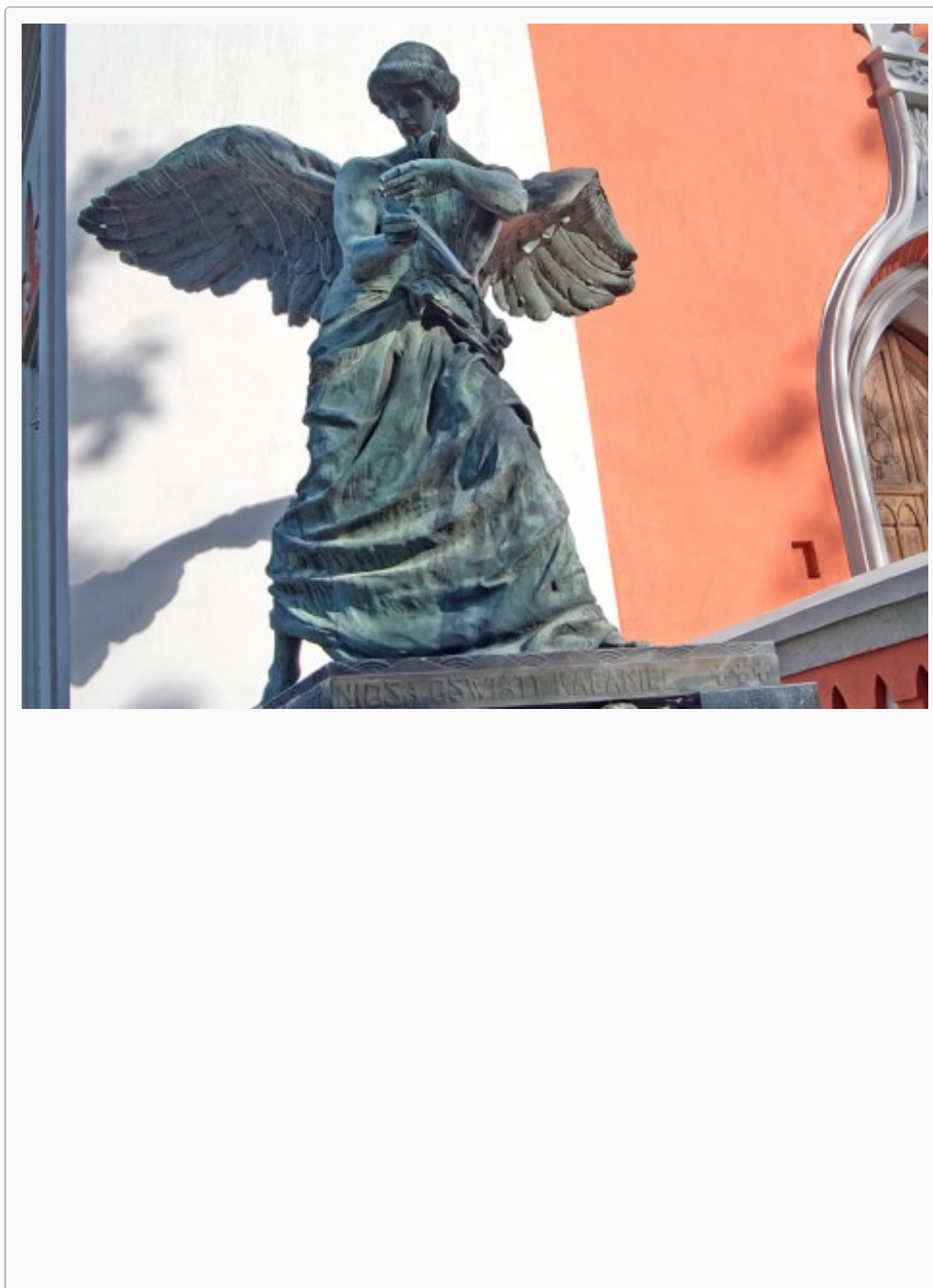
W 1989 założono Fundację Kultury Polskiej na Litwie im. Józefa Montwiłła.

Fragment Kolonii Montwiłłowskiej przy placu Łukiskim Fot. Justyna Giedrońc

Podobne artykuły:

- [Nic co polskie Polakom na Litwie](#)
- [Wędrowki ulicami wileńskimi: Jak Mickiewicz wygonił Zana](#)
- [Wędrowki ulicami wileńskimi: śladami słynnego Lelewela](#)
- [Łukasz Niesiołowski-Spanò: w poszukiwaniu śladów...](#)
- [Artykuły z historii Wilna: drobiazgi wileńskie](#)

Nagrobek Józefa Montwiłła na Rossie Fot. Justyna Giedrońc